

วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ความแตกต่าง ของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก

ตารางวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง

ประเด็นเปรียบเทียบ	การประกันคุณภาพภายใน (IQA)	การประกันคุณภาพภายนอก (EQA)
1. ปรัชญาและแนวคิด	เป็นการกำกับดูแลตนเอง (Self-Correction) เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	เป็นการตรวจสอบและรับรอง (Validation) โดยหน่วยงานกลาง
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สถานศึกษาและต้นสังกัด	สมศ. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา)
3. ความถี่ในการประเมิน	ทำเป็นประจำ ทุกปี	อย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี
4. เป้าหมายหลัก	เพื่อประเมินตนเองและปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปี	เพื่อรับรองมาตรฐานและให้ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย
5. เครื่องมือสำคัญ	รายงานประเมินตนเอง (SAR: Self-Assessment Report)	การตรวจเยี่ยม (On-site Visit) หรือการประเมินจากเอกสาร SAR
6. ผลลัพธ์ (Outcome)	ข้อมูลเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและบริหารงาน	ใบรับรองมาตรฐานและการเปิดเผยคุณภาพต่อสาธารณะ

วิเคราะห์เชิงลึก: ความเชื่อมโยงและจุดต่างที่สำคัญ

ทั้งสองระบบจะมีเป้าหมายเดียวกันคือ "คุณภาพของผู้เรียน" แต่มีบทบาทที่เกี่ยวพันกันดังนี้:

ด้านกระบวนการ (Process focus)

- **IQA:** เน้นที่ "วงจร PDCA" (Plan-Do-Check-Act) ในชีวิตประจำวันของโรงเรียน เป็นหน้าที่ของครูและบุคลากรทุกคน
- **EQA:** เน้นที่การ "สะท้อนภาพ" (Reflective Mirror) จากมุมมองของคนนอก เพื่อยืนยันว่าสิ่งที่โรงเรียนประเมินตนเองใน IQA นั้นเป็นความจริงและได้มาตรฐานตามที่กำหนด

ด้านธรรมาภิบาล (Governance focus)

- **IQA** ช่วยสร้าง "ความรับผิดชอบ" (Accountability) ภายในองค์กร ใ้บุคลากรตระหนักถึงหน้าที่
- **EQA** ช่วยสร้าง "ความโปร่งใส" (Transparency) ต่อสังคม โดยมีหน่วยงานภายนอกเป็นตัวกลาง ยืนยันคุณภาพ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่น

การเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระหว่างการประกันคุณภาพภายใน (IQA) และการประกันคุณภาพภายนอก (EQA) ในปัจจุบัน มีการปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น เพื่อลดภาระการจัดทำเอกสารของสถานศึกษา โดยเฉพาะในการประเมินรอบห้า (พ.ศ. 2567-2571) ของ สมศ.

1. ตารางเปรียบเทียบตัวบ่งชี้รายมาตรฐาน (Core Indicators)

ปัจจุบันทั้งสองระบบใช้โครงสร้าง 3 มาตรฐานหลัก เหมือนกัน แต่มีรายละเอียดตัวบ่งชี้ที่เน้นคนละจุด ดังนี้:

มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้การประกันภายใน (IQA)	ตัวบ่งชี้การประกันภายนอก (EQA - สมศ.)
1. ผลลัพธ์ของการเรียนรู้	เน้น "สัมฤทธิ์ผล" ตามหลักสูตร, คุณลักษณะอันพึงประสงค์, และความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์	เน้น "สมรรถนะ" ของผู้เรียน, การนำตนเองในการเรียนรู้ (Self-Directed Learning), และผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม
2. การบริหารจัดการ	เน้น "กระบวนการบริหาร" (PDCA), การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง, และการจัดสภาพแวดล้อม	เน้น "ภาวะผู้นำและธรรมาภิบาล", การใช้นวัตกรรม/เทคโนโลยี (AI), และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. การจัดการเรียนรู้	เน้น "การสอนของครู", การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้, และการวัดผลประเมินผล	เน้น "Active Learning", การผลิตและใช้สื่อดิจิทัล, และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2. ความแตกต่างในเชิง "การวัดผล" (Measurement Gap)

- เชิงปริมาณ vs เชิงคุณภาพ: IQA มักเน้นตัวเลขร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ (Quantitative) ในขณะที่ EQA จะเน้นการประเมินร่องรอยหลักฐานเชิงประจักษ์ (Qualitative Evidence) ว่าผลลัพธ์เหล่านั้นเกิดขึ้นจริงอย่างยั่งยืนหรือไม่
- การวิเคราะห์ความเสี่ยง: EQA ยุคใหม่มีการนำระบบ "Pre-Analysis" มาใช้ โดยวิเคราะห์ข้อมูล SAR จากระบบฐานข้อมูลกลางก่อนเข้าประเมินจริง
- ความสอดคล้อง (Alignment): ปัจจุบัน สมศ. พยายามปรับตัวบ่งชี้ภายนอกให้ตรงกับมาตรฐานภายในของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้โรงเรียนไม่ต้อง "ทำซ้ำ" (Reduce Redundancy)

สรุปความแตกต่างในเชิงเทคนิค

มิติความแตกต่าง	การประกันคุณภาพภายใน (IQA)	การประกันคุณภาพภายนอก (EQA)
กระบวนการตัดสิน (Judgment)	เน้นการ "ตัดสินเพื่อพัฒนา" (Formative)	เน้นการ "ตัดสินเพื่อรับรอง" (Summative)
บทบาทของผู้ประเมิน	เพื่อนร่วมงาน/ผู้บริหารในสังกัด (Critical Friend)	ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก (External Auditor)
ความยืดหยุ่นของเกณฑ์	สูง: ปรับตามอัตลักษณ์และบริบทของ โรงเรียนได้มาก	ปานกลาง: มีเกณฑ์กลางที่ทุกโรงเรียน ต้องผ่านมาตรฐานขั้นต่ำ
ผลกระทบทางกฎหมาย	หากไม่ทำถือว่าผิดระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ	เป็นเงื่อนไขในการรับรองวิทยฐานะและ การสนับสนุนจากรัฐ

จุดเชื่อมต่อที่สำคัญ: รายงานประเมินตนเอง (SAR)

สิ่งที่เป็น "สะพานเชื่อม" ระหว่างการประกันคุณภาพทั้งสองระบบคือ SAR (Self-Assessment Report)

1. โรงเรียนต้องทำ IQA เพื่อรวบรวมข้อมูลและหลักฐานมาเขียนเป็น SAR
2. สมศ. (EQA) จะเข้ามาศึกษา SAR นี้เป็นอันดับแรกเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (Pre-analysis) ก่อน
จะทำการประเมินจริง

ข้อสังเกต: ในยุคปัจจุบัน (Digital Transformation) ทั้ง IQA และ EQA กำลังมุ่งหน้าสู่ระบบ "Automated Quality Assurance" ซึ่งใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศของโรงเรียน โดยตรง ทำให้การประกันคุณภาพไม่ใช่เรื่องของการ "เตรียมเอกสาร" อีกต่อไป แต่เป็นการ "ทำงานตามปกติที่มีร่องรอยดิจิทัลตรวจสอบได้"

เป็นไปตามมาตรฐาน

(ก) กรณีที่สถานศึกษามีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานครบถ้วนตามตัวชี้วัดที่กำหนด สามารถตรวจสอบโดยการประเมินจากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการประกันคุณภาพภายนอกถือว่า **“เป็นไปตามมาตรฐาน”**

อยู่ระหว่างการพัฒนา

(ข) กรณีที่สถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานยังไม่สามารถดำเนินการตามตัวชี้วัดได้อย่างครบถ้วน หรือไม่มีร่องรอยการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการประกันคุณภาพภายนอกถือว่า **“อยู่ระหว่างการพัฒนา”**

ระดับการประเมิน	ผลการประกันคุณภาพภายนอก
๕	เป็นไปตามมาตรฐาน
๔	
๓	
๒	อยู่ระหว่างการพัฒนา
๑	

กำลังพัฒนา
ปานกลาง
ดี
ดีเลิศ
ยอดเยี่ยม